

Wyrok z dnia 3 sierpnia 2000 r.

II UKN 660/99

Jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej, do którego uprawnienie powstało po dniu 11 sierpnia 1995 r. (data wejścia w życie art. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, Dz.U. Nr 87, poz. 435), przysługuje od Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wówczas, gdy powstało w przedziale czasowym ściśle określonym w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 1994 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska, Sędziowie SN: Stefania Szymańska (sprawozdawca), Maria Tyszel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 sierpnia 2000 r. sprawy z powództwa Henryka K. przeciwko Funduszowi Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w C. o odszkodowanie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie z dnia 25 czerwca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację,

nie obciążył powoda kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z 23 lutego 1999 r. Sąd Rejonowy-Sąd Pracy w Chełmie oddalił powództwo Henryka K., który domagał się zasądzenia od Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych - Biura Terenowego w C. przy Wojewódzkim Urzędzie Pracy w L. kwoty 6.399 zł.

Według bezspornych ustaleń poczynionych przez Sąd Rejonowy powód był zatrudniony w C. Przedsiębiorstwie Budowlanym w C. od 5 lutego 1968 r. do 20 czerwca 1994 r. na stanowisku posadzkarz-lastrykarz. Do rozwiązania umowy o pracę doszło na skutek przejścia powoda na rentę inwalidzką z ogólnego stanu

zdrowia. W dniu 15 lipca 1994 r. została ogłoszona upadłość C. Przedsiębiorstwa Budowlanego w C., zaś postępowanie upadłościowe zakończono w dniu 30 września 1998 r. Decyzją Państwowego Terenowego Inspektora Sanitarnego w C. z dnia 1 czerwca 1998 r. stwierdzono u powoda chorobę zawodową - przewlekłe zapalenie więzadła właściwego rzepki obustronnej, ze znacznie większym nasileniem zmian po stronie lewej, przewlekłe zapalenie kaletki okolicy guzowatości kości piszczelowej lewej, co spowodowało 30% uszczerbku na zdrowiu na skutek choroby zawodowej. Orzeczeniem lekarza orzecznika z 12 października 1998 r. ustalono u powoda 30% uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową. Syndyk masy upadłości C. Przedsiębiorstwa Budowlanego wypłacił powodowi w dniu 29 października 1998 r. kwotę 972,13 zł jako część jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową. Henryk K. zwrócił się o wypłatę pozostałej części należności do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w C. Pismem z dnia 18 listopada 1998 r. jednak został poinformowany o odmowie wypłaty świadczenia z uwagi na przekroczenie obowiązujących terminów, określonych w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. z 1994 r. Nr 1, poz. 1 ze zm.).

Mając za podstawę przytoczone ustalenia Sąd Rejonowy podzielił stanowisko pozwanego Funduszu, oddalił powództwo przytaczając następującą argumentację. Ustawa z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy przewiduje w art. 5 ust. 1, że niezaspokojone roszczenia pracownicze podlegają zaspokojeniu ze środków Funduszu w razie niewypłacalności pracodawcy, zaś w art. 6 ust. 2 pkt 1, że zaspokojeniu ze środków Funduszu podlegają należności główne z tytułu jednorazowego odszkodowania pieniężnego przysługującego na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych pracownikowi albo członkom rodziny zmarłego pracownika. Ustawodawca określił w art. 6 ust. 2 pkt 1-3 zakres przedmiotowy świadczeń pracowniczych podlegających zaspokojeniu przez Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Nie oznacza to jednak, że wymienione w tym przepisie świadczenia podlegają zaspokojeniu w sposób nieograniczony. W przypadku jednorazowego odszkodowania pieniężnego z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej świadczenie to podlega zaspokojeniu, jeżeli uprawnienie do tego świadczenia powstało w okresie 3 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności

pracodawcy, albo w okresie poprzedzającym ustanie stosunku pracy przypadającym w czasie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy lub następujących po tym dniu (art. 6 ust. 3). Przytoczone uregulowanie oznacza, że zaspokojeniu ze środków Funduszu podlegają tylko te świadczenia z tytułu jednorazowego odszkodowania z tytułu choroby zawodowej lub wypadku przy pracy, do których uprawnienie powstało w ściśle określonym ustawą przedziale czasowym. Określony w art. 6 ust. 3 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy termin powstania uprawnienia do jednorazowego odszkodowania, które może być zaspokojone ze środków Funduszu, jest terminem prawa materialnego i nie może być przywrócony na podstawie przepisów art. 168-172 KPC, które dotyczą przywracania terminów dla czynności procesowych. W ocenie Sądu nie jest też możliwe przywrócenie omawianego terminu na podstawie art. 58 KPA. Za powinnością przywracania terminów na podstawie tego ostatniego przepisu opowiedział się Sąd Najwyższy, ale dotyczyło to terminów określonych w art. 7 ust. 1 i 3 ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych (uchwała z dnia 3 listopada 1997 r., III ZP 38/97, OSNAPiUS 1998 nr 8, poz. 234). Między terminami określonymi w art. 6 ust. 3 i art. 7 ust. 1 i 3 powołanej ustawy zachodzi zasadnicza różnica. W pierwszym przypadku jest to termin prawa materialnego określający moment powstania roszczenia, w drugim przypadku są to terminy dla dochodzenia świadczeń przed Funduszem Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (terminy do złożenia wniosków w sprawie wypłaty świadczeń). Do tych ostatnich przepisów mogą mieć odpowiednio zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego na podstawie wyraźnego wskazania ustawy w art. 7 ust. 4. Nie dotyczy to natomiast terminu z art. 6 ust. 3. Zdaniem Sądu przywrócenie tego terminu jest niemożliwe i Sąd nie uwzględnił w tej mierze wniosku powoda.

Nie ulega wątpliwości – wywiódł dalej Sąd Rejonowy – że uprawnienie powoda do jednorazowego odszkodowania powstało znacznie po upływie terminów określonych w art. 6 ust. 3, gdyż dopiero w momencie ustalenia uszczerbku na zdrowiu spowodowanego chorobą zawodową, to jest 12 października 1998 r. Chwila ta stanowi o wymagalności roszczenia w myśl stanowiska Sądu Najwyższego, zawartego w uchwale 7 sędziów z 17 października 1984 r., III PZP 29/84 (OSNCP 1985 z. 1, poz. 21). Za dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy należy uznać datę ogłoszenia upadłości C. Przedsiębiorstwa Budowlanego, tj. 15 lipca 1994 r., natomiast ustanie stosunku pracy nastąpiło w dniu 20 czerwca 1994 r. Z treści art. 6 ust.

3 powołanej ustawy wynika, że datę powstania uprawnienia do jednorazowego odszkodowania należy wiązać z datą powstania niewypłacalności pracodawcy w tym sensie, że daty te muszą pozostawać w bliskim (określonym ustawą) związku czasowym. Intencją ustawodawcy było zaspokojenie tylko tych należności stanowiących jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, które zbiegają się w czasie z niewypłacalnością pracodawcy, a nie wszystkich należności bez żadnych ograniczeń. Gdyby było inaczej – ustawodawca nie określiłby ram czasowych powstania uprawnienia do wymienionego świadczenia, ograniczając się jedynie do wymienienia samego świadczenia podlegającego zaspokojeniu ze środków Funduszu.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pełnomocnik powoda zarzucając naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 1 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 4a oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy. Skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwoty 6.399 zł tytułem jednorazowego odszkodowania, bądź zmiany tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu apelacji podniesiono, że w czasie zatrudnienia powód nie miał orzeczonej choroby zawodowej i jego roszczenie o odszkodowanie nie istniało. Powstało dopiero 12 października 1998 r., a postępowanie upadłościowe zostało zakończone 30 września 1998 r. Zdaniem skarżącego niewypłacalność pracodawcy nastąpiła w dniu 30 września 1998 r. Terminy do dochodzenia roszczeń z Funduszu nie zostały naruszone.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie zaskarżonym wyrokiem oddalił apelację jako pozbawioną uzasadnionych podstaw. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy nie dopuścił się obrzydliwej interpretacji przepisów i dokonał ich prawidłowej interpretacji. Szczegółowe uzasadnienie wyroku nie nasuwa zastrzeżeń, gdyż odpowiada prawu. Powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku orzeczenia Sądu Najwyższego mają pełne zastosowanie w stanie faktycznym. Podzielił w pełni stanowisko Sądu Rejonowego, że niewypłacalność pracodawcy nastąpiła w dniu 15 lipca 1994 r. oraz że przepis art. 6 ust. 3 ustawy z 29 grudnia 1993 r. zawiera 3-miesięczny termin stanowiący termin prawa materialnego, co czyni niemożliwym jego przywrócenie na podstawie art. 168-172 KPC, jak również na podstawie art. 58 KPA.

W kasacji strona powodowa zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 1 w związku z art. 3 ust. 1 pkt 4a oraz art. 6 ust. 1 i ust. 3 ustawy z

dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy i wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej kwoty 6.399 zł tytułem jednorazowego odszkodowania z tytułu choroby zawodowej, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania – przy uwzględnieniu kosztów postępowania „odwoławczego”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest pozbawiona uprawnionych podstaw i dlatego podlega oddaleniu. Zarzuty kasacji pokrywają się z zarzutami podniesionymi w apelacji i sprowadzają się głównie do twierdzenia, że niewypłacalność pracodawcy nastąpiła w dniu 30 września 1998 r., tj. w dacie wydania postanowienia o zakończeniu postępowania upadłościowego, a nie - jak przyjęła strona pozwana oraz Sądy obu instancji - w dniu ogłoszenia upadłości, tj. w czasie kiedy roszczenie powoda jeszcze „w ogóle nie istniało”. Wobec tak sformułowanego i uzasadnianego zarzutu istotna - dla wyniku sprawy - jest kwestia w jakiej dacie wystąpiła niewypłacalność pracodawcy. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, niewypłacalność pracodawcy, w rozumieniu ustawy, zachodzi, gdy na podstawie Prawa upadłościowego ogłoszono upadłość pracodawcy. Taka sytuacja wystąpiła w przypadku C. Przedsiębiorstwa Budowlanego, co miało miejsce w dniu 15 lipca 1994 r.

Wbrew zarzutowi kasacji, w sprawie nie doszło do naruszenia art. 3 ust. 1 pkt 4a powołanej wyżej ustawy, ponieważ przepis ten nie ma w ogóle zastosowania. Przepis ten stanowi, że niewypłacalność pracodawcy w rozumieniu ustawy zachodzi, gdy na podstawie Prawa upadłościowego umorzono postępowanie upadłościowe, ponieważ majątek masy nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania. W przypadku byłego zakładu pracodawcy sytuacja taka nie wystąpiła, co w sposób jednoznaczny wynika z postanowienia Sądu Rejonowego w Chełmie z dnia 30 września 1998 r., którym tenże Sąd postanowił stwierdzić ukończenie postępowania upadłościowego wobec wykonania przez syndyka masy upadłości planu ostatecznego podziału masy upadłości. Nie wytrzymuje krytyki twierdzenie zawarte w uzasadnieniu kasacji, że do kosztów postępowania należy zaliczyć jednorazowe odszkodowanie powoda. Konkludując tę część wywodów zatem należy stwierdzić, iż Sąd

Okręgowy był władny podzielić w pełni stanowisko Sądu Rejonowego w tym zakresie.

Pozbawiony usprawiedliwionej podstawy jest także zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 i ust. 3 ustawy z 29 grudnia 1993 r., a to z następujących powodów. W wyroku z dnia 28 maja 1998 r., I PKN 150/98 (OSNAPiUS 1999 nr 12, poz. 394), Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż do oceny zasadności roszczenia o jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej powstałego po wejściu w życie ustawy z dnia 28 czerwca 1995 r. o zmianie ustawy o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.U. Nr 87, poz. 435), ma zastosowanie przepis art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. w brzmieniu nadanym nowelą z dnia 28 czerwca 1995 r. W art. 6 ust. 2 pkt 1 wymienione jest jednorazowe odszkodowanie przysługujące na podstawie przepisów o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych. W myśl art. 6 ust. 3 w jego nowym brzmieniu, jednorazowe odszkodowanie podlega zaspokojeniu ze środków Funduszu, jeżeli uprawnienie do tego świadczenia powstało w okresie 3 miesięcy poprzedzających dzień wystąpienia niewypłacalności pracodawcy albo w okresie poprzedzającym ustanie stosunku pracy przypadającym w czasie nie dłuższym niż 9 miesięcy poprzedzających dzień niewypłacalności pracodawcy lub następującym po tym dniu. Wymagania przewidzianego w tym przepisie roszczenie powoda bez wątpienia nie spełnia, jeżeli uwzględnić, że stało się ono wymagalne (powstało) w dniu 12 października 1998 r. - co także przyjmuje się w kasacji - zaś niewypłacalność pracodawcy wystąpiła w dniu 15 lipca 1994 r., tj. w chwili ogłoszenia jego upadłości.

Należy powtórzyć za Sądem Najwyższym (wyrok z 8 grudnia 1997 r., I PKN 424/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 623), że wprawdzie ustawa nowelizacyjna z 28 czerwca 1995 r. poszerzyła katalog roszczeń pracowniczych podlegających zaspokojeniu w jej trybie, ale też wprowadziła nowe brzmienie art. 6 oznaczające znaczne ograniczenie możliwości zaspokajania roszczeń ze względu na datę ich powstania. Dlatego zasadny jest pogląd, że wymienione w art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 1993 r. w brzmieniu obowiązującym aktualnie jednorazowe odszkodowanie z tytułu choroby zawodowej, do którego roszczenie powstało po dniu 11 sierpnia 1995 r. (data wejścia w życie art. 1 pkt 4 ustawy nowelizacyjnej z 1995 r.) przysługuje od Funduszu wówczas, gdy powstało w ściśle określonym tą ustawą przedziale czasowym, określonym w art. 6 ust. 3.

Przechodząc do oceny zasadności kasacji w tej części, w której odnosi się ona do charakteru terminów określonych w art. 6 ust. 3 ustawy z 29 grudnia 1993 r. , Sąd Najwyższy zaznacza, że podziela stanowisko Sądów obu instancji, iż terminy te są terminami prawa materialnego i nie mogą podlegać przywróceniu na podstawie art. 168 – 172 KPC, jak i art. 58 KPA. Przytoczona przez Sąd Rejonowy argumentacja świadcząca za taką oceną tych terminów, z którą następnie zgodził się Sąd Okręgowy, nie została podważona przez kasację. Argumentacja zawarta w uzasadnieniu kasacji sprowadza się bowiem do wyrażenia jedynie wątpliwości, czy z uwagi na to, że „praktycznie między niewypłacalnym pracodawcą, a Funduszem Świadczeń Pracowniczych zachodzi stosunek administracyjno-prawny i ocena charakteru terminów wynikających z ustawy powinna następować na gruncie prawa administracyjnego, zachodzi trudność w określeniu jaki charakter ma treść art. 6 ust. 3 ustawy – termin prawa materialnego czy procesowego”.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na mocy art. 393¹² KPC.

=====